

ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку,
духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.
Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 18.

У Новоме Саду 30. Септембра 1889.

Год. VI.

Б Е С Е Д Е

блаженопокојног епископа шабачког Самуила Пантелијџа. Саопштава их
брат му Светозар, парох села Јаска у Срему.

VIII. БЕСЕДА,

коју је говорио Самуило Пантелијџ, као патријарш. протосинђел, у „Саборној цркви“
новосадској на ДУХОВЕ 1875. године.

„И ѿверзостася очи има“ Мат. гл. 9. ст. 30.

Какву несрећу и какву срећу видимо, љ. хр., једну' поред друге, раздвојене једну од друге оним уздисајем: „Помилуй насъ, Исусе, сыне Давидовъ!“ Јер пре тих речи видимо два заиста несретна човека, два слепца; а после тих речи отворише им се, као што каже данашње свето евангелије, очи, — „и ѿверзостася очи има —“ па ко да опише ту срећу и ту радост?! — Но ипак је нешто претходило, по данашњем св. евангелију, пре него што им се отворише очи. Јер свето писмо спомиње најпре питање Спаситељево: „А верујете ли ви, да ја то могу учинити?“ — а за тим одговор она два слепца: „верујемо Господе!“ — за тим опет изјаву Спаситељеву: „По вери вашој нек вам буде“ — пак онда тек вели: „И отворише им се очи“ „и ѿверзостася очи има.“

Но, као год што је вера отворила оној двојници слепаца телесне очи, тако отвара она и нама духовне очи. И као год што је вера била за она два слепаца извор највеће среће, тако је она и за нас једини прави

извор среће и задовољства још на овоме свету.

Јер вера нам отвара очи, па нам показује и у нама и ван нас Бога, који је највеће благо и извор сваке среће; показује нам у срцу нашем Бога, који нас је примио за децу своју у Христу; Христа Спаситеља, који нас је крвљу својом избавио од вечне пропасти; светог Духа утешитеља, који је извор благодети и сваке утехе. Па отуд можемо знати из сопственог искуства како је истинито и благотворно оно, што је обећао Христос Спаситељ вернима својим: „Ко мене љуби, тога ће љубити и отац мој: па ћемо доћи и настанити се код њега.“ — За то и улива вера божанствени покој и небесну радост у срце наше. Вера нам отвара очи, па нам показује Бога и ван нас у дивној природи божијој. Цвеће пољско и птице небесне проповедају нам Бога, јер је Бог, „који њих одева и храни;“ дубљине морске и небесне проповедају нам Бога, „који бурама заповеда и небо украшава красотом.“ Сваки човек, који нас сусретне, про-

поведа нам Бога, јер гледамо у њему „образ и подобје божије.“ И тако при светлости вере видимо свуда Бога, и у њему највећу срећу.

А онај, који не верује, не види и не налази Бога нигде. Јер се сам одцепио од Бога; јер је тако да рекнем, прогнао Бога из себе самог, па не зна ништа о благодети божијој. Па ни ван себе, у природи, у величанственој и дивној природи не види он Бога свога. Зато је у њему и ван њега све мрачно, суморно и празно; нигде спокојства, нигде праве радости. Јер, ако се у спољашњем животу његовом и чини, да ужива све радости и сва задовољства овога света, ипак нема за њега правог задовољства; јер ништа га није кадро потпуно задовољити, наситити и усрећити. Ум му је без светлости вере, срце без утехе религије, савест пуна заблуде и ужаса. Тако му је, као да га сама природа божија леденом руком од себе одбија, као што је он леденим срцем одбио од себе Бога свога. Он се лишио Бога, па с' Богом се лишио и сваке среће, сваке радости на овоме свету.

Вера у Бога отвара нам очи, да можемо, укрепљени благодети божијом побеђивати све страсти. Јер у истину побожан човек не зна за гордост, завист, сребољубље, неситост, отимање; па, ако се и покрену кад у њему те и тима сличне страсти, он их без по муке утиша и савлада. Јер вера му обриче божанствена блага, божанствено блаженство, божанствену славу у крилу божијем. Та нада, то уверење чини побожна човека још овде на земљи срећним; и ту срећу није му у стању порушити никакав губитак нити у имању, нити у части нити у другом чем. Побожан је човек и у сиротињи, и у страдању, и у презрењу, и у несрећи срећан, јер зна, да је то све само семе вечне

награде, вечног блаженства, вечног живота.

А безаконик је лопта својих сопствених страсти. Његова достојанства и одличја чине му радост само за један тренутак, а за тим одмах грамзи за већима; његово име, његова способност, његова слава чине га истина надувеним, ал' срце му остављају празно. Нек су му ма колика блага и богатства, неситост његова не насити се нигда ни до века. Што он назива радошћу, то је у самој ствари срамота и безчасће. А кад га задеси несрећа каква, онда нема утехе за њега, онда пада у очајање. Јер не зна за промисао божији, за очинску управу и љубав божију; нема наде, нема изгледа на бољи живот, нема веселог погледа на небо. Па може ли бити веће несреће на свету?

Вера нам отвара очи, па нам показује одношај наш према Богу, према ближњима нашим, према осталим створењима божијим; вера нам показује дужности, које имамо испуњавати у свима тим одношајима; вера нам даје и средства, благодетна средства, да можемо све те дужности испуњавати лако и постојано. Вера нас учи да љубимо Бога више него све на свету, а ближње и саме непријатеље да љубимо као сами себе; да сваком добро чинимо, да праштамо увреде, да поштујемо власти своје и старије своје, а ове учи, да се држе правде и љубави. Па ако све то чинимо из вере у Бога, ето нам онда сигурности имања и части и личности, ето нам стране слободе деце божије — слободе, ујамчене божанственом потврдом.

У царству вере слободан је, сигуран је и срећан је сваки грађанин, свака породица, свака општина, сваки народ.

А шта чини безбожност? По њеним начелима нема човек ништа над собом признавати. За то је њој три

у оку сваки закон, свака власт, сваки ред и зашт у животу друштвеном и грађанском; за то не поштује она ни имање, ни част, ни право, ни личност; за то јој је добродјетељ мрска, а порок омиљен. За то јој је религија фанатизам, а црква глупост, мрак, ропство и шта ти ја знам; за то је на њеној страни свако зло: лаж, клевета, издајство, побуна и самоубијство; за то злоупотребљава она и разум, и повесницу, и закон и право, и само слово

божије. Па може ли ту бити благослова божијег и среће?

Љ. Хр.! Без вере у Бога нема среће ни радости на овоме свету — без истините, живе вере у једног, истинитог живог Бога! У тој вери остајмо, дакле, стални и непоколебиви, да нађемо праву срећу, истиниту радост и задовољство, још на овом свету — у име једног, истинитог, живог Бога, у име Оца и Сина и светог Духа! Амин.

О КОРИНТСКИМ ПОСЛАНИЦАМА.

(Наставак.)

Ст. 17. А што говорим не говорим по Господу, него као у безумљу у овој струци хвале, *ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως*. То јест, није ми наложио Господ а и сам не држим да је паметно хвалити себе за свој труд, него пошто у томе лежи основ истини, то сам се и ја решио то говорити. Руски је преведено слободно: при такој отважности на похвалу.

Ст. 18. . . . по плоти. Том речију означао је Апостол спољашње богатство, благородство, красноречије, за то, јер противници, као што су Јевреји, високо о том мислише. (Теодорит.)

Ст. 21. На срамоту говорим, јер као да ми ослабисмо. На што је ко слободан (по безумљу говорим) и ја сам слободан. Све што је до сад казано (од 1—21) служи као предговор следећој самохвали Апостоловој.

Ст. 24. Четиредесетъ развѣ единыя пріяхъ. По закону Мојсијеву за неке преступе кажњен је био кривац са четрдесет батина (5 књ. Мојс. 25, 3.) а никако више. Да не би преступили заповед закона, т. ј. да не би више батина ударили него

што је прописано законом, Јевреји су увек казнили са 39 удараца (Флав. старине 4, 8). О тешкоћи такве казни можемо судити по томе, што су многи умирали под ударцима. Кад и за што је Апостол тако кажњен био, књиге дела Ап. ћуте.

Ст. 25. Три пут сам био шибан. То је била римска казна. Књига дела Ап. (16, 22) говори само о једном случају. Једном су камење бацали на ме. То је било у Листри. (Дел. 14, 19) Три пута се лађа са мном разбијала. Но о том не говори књига дела Ап. „Кораблекрушење“ описано у књ. дел. Ап. 27, 41, догодило се после, кад је посланица ова написана била. Ноћ и дан провео сам у дубини морској т. ј. 24 сата пловио сам по валима морским, вероватно онда, када се је једаред лађа разбила.

Ст. 28. . . . нападеніе еже по вся дни, *ἡ ἐπιβόστασις*; други читају *ἐπίστασις*; Вулгата: *instantia*. Апостол говори о том, што се случило не од спољашњих непријатеља и опасности, него посред цркве; дакле, *ἐπιβόστασις* треба узети као наваљивање људи као у руском, или наваљивање околности и тешкоће, које

*

се догађају при старању Апостоловом о црквама.

Ст. 32. Во Дамасцѣ язычскій князь (ὁ ἑθναρχὴς) Арета царя стрежаше Дамаскѣ градѣ. Место πόλις неки читају πόλις (врата). Арета, о коме је овде реч, нико други није, о коме Флавије (стар. 18, 5) прича, него онај исти, који је војевао против зета свога Ирода Антипе, тетрарха Галилеје, убице Јована крститеља, за то, што је прогнао жену своју, кћер Аретину. Побегавши од таста, Ирод се обрати императору Тиверију с молбом за помоћ, услед чега римски пуковник Вителије, по налогу кесарева, пође против Арете; но на путу чувши о смрти Тиверијевој одустане од похода. Арета пак користећи се тим случајем, опседне Дамаск и заузме га под своју власт. Али при крају 38. године Ирод Агрипа користећи се благонаклоношћу императора Калигуле одузме с нова Дамаск Арети и тетрархију зета његовог Антипе. (Стар. 18, 6.) Какав је одношај могао имати управник града Дамаска к Павлу не знамо; вероватно да су овде интригирали Јевреји, који су огорчени били на Павла што се овај обратио Христу. (Дел. Ап. 9, 23.)

В.) Утјека откривењма.

(12, 1—18.)

Проповеднички подвизи Апостолови нису остали без награде и потпоре. Бог, који га је призвао на апостолско служење нарочитим откривењем, и за време службе није га једаред тешио откривењма. Бранећи своје апостолско достојанство, дужан је био Ап. Паво указати и на своја виђења и откривења, којима је удостојен био. О најважнијем откривењу, које се пре 14 година догодило, Апостол прича сада, сећајући се сада како је усхићен био у рају и слушао тамо неисказане речи. (12, 1—4.) У осталом, Апостол се хвали тим виђењем, као нечим страним, о себи пак говори, да га гони сатана, и да Господ, кога је он молио, да отклони тог пакосника тела, није хтео то учинити, обећавајући му само своје садејство. На основу тог обећања Апостол добровољно сноси све невоље за Христа. (5—10) После свега, што је Ап. рекао о својим трудима и виђењима, могао је Коринћани видети, да Паво није мањи од превеликих Апостола, и они нису мање од других цркава добили дара. Једно је само што је недостајало Коринћанима, што Апостол није им досађивао нити је што тражио за себе ни сам ни преко другог. (11—18.) (Наставиће се.)

СВЕШТЕНИЧКА СКУПШТИНА У НИШУ.

По „Црквеном Гласнику“ саопштавамо о раду скупштине свештенства у краљевини Србији овај извештај:

„Благодарећи милостивоме Богу и заузимању виђенијих свештеника испуни се давнашња жеља свеколиког свештенства краљевине Србије, и оно се слободно у великом броју искупило у славном од старине граду Нишу на свој први скуп ради удружења свога, те да са удруженом снагом и својом

добром вољом поради на одржању лепе вере наше праједовске и лепих обичаја, које од наших старих наследисмо, као и на побољшању материјалног и моралног стања свог, својих удовица и сирочади.

Бивши епископ нишки г. Димитрије — коме нека је од свега свештенства велика хвала — беше за прошли 14. април сазвао збор свештенства свог, у цели епархијског удружења; но збор

на исто не пристаде, већ једногласно реши, да се на дан 20. августа о. г. сазове збор од свег отачаственог свештенства ради општег удружења, јер беше уверен, да епархијско удружење не може донети оне користи, коју ће донети опште удружење.

Изабрани тада привремени главни одбор уложио је сав труд свој, те је отклонио све сметње и сазвао збор за одређени дан, на који је дошло 280 свештеника из свију крајева краљевине Србије.

20. августа о. г. била је у нишкој саборној цркви свечана архијерејска служба, коју је одслужио г. митрополит Михајило са г. епископом Јеронимом, са 12 свештеника и 2 ђакон. По свршетку службе држано је призивање св. Духа за срећан и успешан рад. У цркви је дивном беседом поздравио браћу свештенике Живко Бранковић, свештеник и секретар нишке консисторије.

После службе божје отишло је све свештенство са архијерејима у дворану скупштинску. Збор је отворио председник привременог одбора, архимандрит Сава. За тим је г. митрополит Михајло изврсним говором поздравио прву свештеничку скупштину, нагласивши важне потребе и знања, да се црква Христова одржи на њеној висини, а стадо да се од пропасти сачува. Говор је овај диван, као што су и сви говори речитог митрополита, и често је са „живео“ прекидан.

После тога г. архимандрит Сава у подужем говору нагласив преку потребу за удружењем изјави, да му је веома мило, што је у својим старим годинама доживео, да види на скупу прву свештеничку скупштину, која се по примеру св. отаца на васеленским саборима — састала да већа о потребама цркве, вере и свештенства.

По том је привремени одбор прочитао извештај о раду своме, који је је збор са захвалношћу примио к знању.

За председника изабран је једногласно уважени старина и врли патриота г. архимандрит Сава, а за подпредседника свештеник из Бранковине Марко Петровић. Секретари су били: Таса Урошевић, протођакон, Илија Јанковић. Сибин Ђорић, Михаило Ивановић, Таса Вукосављевић и Коста Јовановић свештеници.

Пошто се овако скупштина конститујисала, то је одмах одпратила честитку Њ. Величанству краљу Александру, а по том је изабрала депутацију, која је у име скупштине благодарила г. г. архијерејима на указаној помоћи око сазива скупштине, и на њиховој узвишеној посети и саучешћу.

Прочитани су даље *нацрти правила за опште свештеничко удружење и за фонд њихових удовица и сирочади*. Скупштина је изабрала два одбора, у којима су били из сваког округа по два лица, да та правила прегледа. По прегледу правила су та са знатним изменама једногласно примљена, и то како за удружење тако и за фонд удовички.

Решено је за тим, да се у будуће сваке године свештеничка скупштина држи 20. августа, а на годину да се састане друга скупштина у Београду.

После тога су претресани ови предлози:

Предлог свештеника зајечарског Милана С. Пантелића: да се умоли кр. влада, да свештенству одреди систематичну плату, а из прихода, који су му данас за ухљебије одређени.

Предлог истог свештеника: да се укину „епитимије“ и са новчаном казном замене.

Предлог истога: да надлежна власт објасни закон о уређењу стања свештеничког, као и о пореским главама, по којима свештенство бир свој прима.

Предлог истога: да се од свију говорених беседа преко године пробегу најбоље и да се такове награђују

и штампају о трошку „црквеног фонда“ под називом „Беседник“.

Предлог протe Николе Стајевића: да се умоли архијерејска власт, да у будуће све оно, што се има узакоњавати односно цркве и свештенства, као и закон о црквеним властима, који је сада израђен од стране комисије, пошаље свештеничком удружењу на увиђај и размотрење.

Предлог Зарије Петковића: да се умоли надлежна власт за наређење, да школа потпомаже цркву, као год и ова што њу потпомаже, — па да учитељи у будуће певају у цркви на вечерњи, јутрењи и литургији, и да се по оним местима, где има цркве, не постављају за учитеље женске већ мушки.

Предлог више свештеника: да се власти, које бир свештенству издају, строго придржавају најновијег расписа министра просвете и црквених дела, и такови му по распису његовом издају на време, а не кад сакупе или хоће.

Све ове предлоге примила је скупштина у свему и предала главном одбору, коме је препоручила, да их на надлежна места на остварење пошаље.

Сибин Ђорић свештеник молио је скупштину, да рачуне заједно са списима листа „Жиче“, који беше орган удруженог свештенства жичке епархије, прими опште удружење, пошто нема смисла, да и њихово удружење као помесно и даље остане, а рачуни су такови, да ће опште удружење имати користи а не штете. Скупштина је овластила главни одбор, да он у том погледу ступи у преговоре с одбором „Жиче“ и уради оно што за сходно нађе.

За тим је изабран главни управни одбор, у који су ушли: архимандрит Сава, протојереји Алекса Илић и Димитрије Н. Алексић, свештеници: Живоко Бранковић, Марко Петровић, Аћим

Илић, Аврам Миловановић, Данило Анђелковић, Велисав Милојевић, и Таса Урошевић протођакон.

У редакциони одбор изабрани су: Живојин Јовичић прота, Фирмилијан архимандрит, Никола Трифуновић, Светозар Цветковић свештеници и Никола Божић протођакон, сви из Београда.

Пре него што је скупштина свршила свој рад, учинила је једну веома пријатну дужност, која сваку хвалу заслужује. На предлог подпредседника М. Петровића усвојено је, да све свештенство оде код тужне „Ћеле-Куле“ и да се поклони неумрлим сенима оних витезова и јунака, који за слободу славно погибоше на Каменици и створише нам прилику, да се слободно у граду Нишу на свој први свештенички скуп скупити смемо. Код „Ћеле-Куле“ одржан је парастос, те је том приликом држао красан говор прота Јаков Павловић и позвао свештенике, да прилозима потпомогну подизање видљивог знака поштовања према сенима јунака каменичких, — и свештенство је учинило леп новчани прилог за подигнуће тога споменика.

Пошто је скупштина у главном обавила посао, ради кога се и састала, дошао је у скупштинску средину г. митрополит Михаило са г. Јеронимом, и закључио скупштину дивним говором, рекав, да је веома радостан што је увидео, да је свештенство, свесно свог позива, срећно и сложено извршило давно очекивану жељу своју ради свог удружења.

Кад су узвишени архипастири изашли из дворане, скуп је донео ове одлуке: 1.) да се изјави захвалност краљевској влади на доброти, што је спуштеном подвозном ценом олакшала долазак свештенства на збор; 2.) да се изјави захвалност на поздраву главном одбору радикалне партије; 3.) захвалност на поздраву добивеном од

скупа либералног; 4.) захвалност општини нишкој на пријатељској предусретљивости, што је уступила бесплатно зграду и потребе за држање скупа; 5.) захвалност и свима осталим лицима световног и свештеничког реда, који су скуп поздравили својим телеграфским и писменим честиткама.

За тим је председништво благодарило збору на поверењу, а скупштина опет председништву на труду и раду око постигнућа ове велике узајамне цели свештенства српског. И с тим је председништво закључило седнице скупштине, изјавив жељу, да се до

године у још већем броју сви свештеници здрави и весели састану у Београду на другој свештеничкој скупштини. Цео се збор на ово одазва са „живели“ и „да Бог да“.

Овом приликом да напоменемо и то: да се никада код српског свештенства није оволика радост показивала као сада; никад није веће слоге и договора било нежели сада, и просто нико и ни за што не хте се одвајати, цепати или делити, но сви имађаху пред очима једну цел, а то је: унапређење вере, цркве и морала хришћанског. А тако и треба да буде“.

ИЗ САБОРСКОГ ОДБОРА.

О раду саборског одбора доносимо по „Бранику“ ово:

У понедељник 18. (30.) септ. о. г. отпочео је саборски одбор своје редовне седнице, које су трајале пуна четири дана пре и после подне, и завршене су у четвртак 21. о. м. у вече. Председавао је администратор патријаршије г. епископ Васлијан а присутни беху сви чланови осим будимског епископа, који се телеграфски извинио.

Изасланик саборског одбора парох Л. Каћански поднео је извештај, да је по добивеном упутству црквену општину у Сомбору конститујисао, што је узето на знање.

Издаване су припомоћи из јерархијског фонда, и то: пароху у *Орешицу* (у вршачкој дијецези) 100 фор. годишње, — Василију Поповићу, пароху у *Платичеву* 300 фор. једном за свагда ради болести, општини у Парабућу 100 фор. годишње, и Александру Николићу, пароху у *Паланци* (код Базјаша) 200 фор. једном за свагда, пошто је услед поплаве јаку штету претрпео.

Молба црквене општине у *Жабљу* ради припомоћи од 300 фор. за издржавање протопресвитерског капелана,

одбијена је, јер је према броју душа општина у стању тога капелана плаћати. Исто је тако одбијена молба Гедеона Вурдеље, пароха у *Љубини*, ради припомоћи, и Ђорђа Павковића, пароха у *Јасенови*, ради мировине, као и Лазара Јовановића, пароха у *Крушедолу*, ради повишења припомоћи; а некоје молбе, које су ради издавања припомоћи непосредно саборском одбору поднесене, издате су дотичним епархијским административним одборима на извештај.

На молбу Михајила Грубора, пароха у *Огулину*, ради припомоћи из јерархијског фонда, коју је и горњо-карловачка конзисторија препоручила, решено је, да му се та припомоћ не може издати, него је позвана конзисторија, да ту парохију подигне у прву класу, па ће се евентуални мањак од 200 фор., ако се из приреза не би могао подмирити, накнадити од оних 7000 фор. из неприкосновеног фонда, који су по наређењу краљ. рескрипта одређени на потпору свештеничке дотације у горњо-карловачкој дијецези.

Члан одборски Евген *Думча* поднео је извештај, да је прегледао интерка-

ларне рачуне пакрачке дијецезе, које је садањи епископ г. Мирон Николић као мандатар водио, и да је исте не само у реду нашао, него да се показала врло знатна уштеда. Овај извештај узет је на повољно знање, те је на молбу епископа пакрачког решено, да ће се од уштеђеног новца извесна свота одредити на оправку резиденције, но само онда, кад поднесе на ту целъ сачињени предрачун; пошто пак речени епископ за време од 17 месеци, док је као мандатар дијецезом управљао, није себи никакве дијурне нарахунао, то је решено, да му се бесплатно уступи сва храна, која би иначе интеркалару припала.

Решавани су и некоји рекурси.

На поновљену представку епископа темишварског решено је, по жељи епископата учинити нужне кораке, да се пустара Сириг оцепи од општине Сентоташа и придружи општини Турији.

На молбу управе манастира Златице решено је, да се прими натраг за фондове кућа и земља у Врачев-Гају, коју је манастир био купио, те да се иста путем јавне дражбе прода.

У благајни се нашло у овај мах готовине 143.000 фор. и од тога је 91 молиоцу одобрено зијмова у износу од 68.300 фор., а за остали је новац наређено, да се у један већи новчани завод уложи.

Управа патријаршиског добра Даља поднела је исказ о стању благајне за време од 8. децембра 1888. до 30. јуна 1889., и по томе је био приход 84.967 фор. 90 н., а расход 70.045 фор. 95 н., и према томе је тада била готовина у благајни 14.921 фор. 45 н. Међу расходом се налази цифра од 25.000 фор., коју је дотле администратор патријаршије подигао био; но по извештају изасланика саборског одбора подигао је он до 12. септембра укупно 40.000 ф.,

које на рачун своје плате, које на издржавање куће.

Изасланик саборског одбора П. пл. Јеремић, поднео је опширан извештај о митрополитском добру Даљу, и по његовом предлогу решено је, да се из оставине пок. Германа Анђелића тражи, да се властелинству накнади 619 фор. као трошак за процену мелијорација на зградама, 8530 фор. за издржавање оставинске марве до дана продаје, 14.828 фор. као диференције вредности инвентара, 451 фор. као накнада за овце, које у пређашњем инвентару не достају, 2127 фор. за инкасована интеркаларна потраживања, 3000 фор. накнаде за посечену а неподигнуту шуму, и 363 фор. за накнадно издату плату властелинским чиновницима и послужитељима, те је фискал властелински упућен, да све те накнаде судским путем потражи.

Издаване су стипендије из неких стипендијских заклада.

Пошто на одлуку, донесену у последњој седници саб. одбора у погледу сазива митрополитског савета, администратор патријаршије није саборски одбор известио, да ли је већ сазвао митрополитски савет, да се донесе решење о сазиву сабора, — то је упитан био, шта је у том погледу учињено, и на стављено питање изјавио је г. администратор, да ће митрополитски савет сазвати на дан 30. октобра о. г. и да ће му као први предмет поднети допис саборског одбора у погледу сазива сабора. Пошто је ова изјава стављена у записник, саборски одбор је исту узео на знање.

Решавани су још извештаји о издавању залишних сесија под закуп и разни други предмети од мање важности.

Идућа седница саборског одбора биће 27. новембра о. г.

ЉУБОМИР РУЊАНИН, ПАРОХ КУЗМИНСКИ.

1809 † 1874.

Не знам хоћу ли се ма из далека моћи одужити блаженој сени мила покојника, што ћу после неколико већ минувих година након његове смрти, изнети неке црте из његова узор-живота млађем нараштају; али сам уверен и тврдо држим, да неће од штете бити млађој браћи, ако узмогну сазнати и за оне људе, бар по где које, који су на истој њиви, у истом врту и баш на том пољу подизали све оно, што је лепо и красно, где сад њихове вредне руке обиљног се посла лађају, и где њихова воља и марљивост упиње се сад да користи и хасни своме милом роду — своме завичају.

О, велика је разлика између минулога доба од пре тридесет, четрдесет и педесет година, и данас, кад ми живимо у нашем народу и нашем лепом завичају, и можда ће још и већа разлика бити после нас кроз коју десетину година у овим нашим крајевима.

Свуд на све стране живо се данас креће и мења и данас врло знатно упливишу разни утицаји на промену живота појединих па и целог народа; посвуда се данас измене јако опажају, па и у нас нити народ, нити црква, нити особине нашег живота осташе поштеђене, но се у сваки десетак година јасно огледа разлика у свему, и за то неће бити згорег ако марљива садашњост сачува верно прошлост, да у будућности коришћу уродити може.

Свако доба има својих људи, и сваки рад и посао има својих приврженика и пријатеља, а истицање појединих ревних радена и верно бележење њиховог честитог труда, увек је било од користи опште, а још више за појединог човека.

У појединост наших особина у животу нам није ми намера упуштати

се, но ваља ми напоменути, да док је народ наш у породичној задрузи живео, са свим је и живот нашег народа друкчији био; па према том задружном народном животу, особито у војеној бившој Крајини, и наше је свећенство у својим парохијама са свим већег и знатнијег значаја имало.

За покојника, ког црте из живота му изнашам, са с'им је приличила она велика и света реч Спаситељева: „Ја знам моје, и моји ме добро знају“, — јер он је у свакој од тих великих породица био и прави пастир.

Као ваљаног свећеника, што га је изнад свега одликовало, то је, да је црквен био, а то је био не само у слици, но баш и истини и у језгри самог назначења му, јер своју цркву и све у њој тако је држао у реду и чистоти, да се сваки задивити морао.

Никад по сваки дан није изостајао од јутарњег и вечерњег б'гослужења. Ишао је у цркву, да се моли Богу за себе и своје поверене му, али у једно и на путу од куће му до цркве и кроз село да се састане са својим парохијанима. Кога би год на путу срео: старо или младо, мушко и женско, свако би поједино чељаде зауставио и својски искрено се с њим поразговарао, пропитао за остале на дому, разбيراо за здравље и понашање, о послу и раду пропитао, и свагда благим и милим разговором поучио и упутио на труд и истрајност у свему, што је корисно и добро.

Свој народ и потребе му познавао је што ретко ко није; јер никада у животу своме ни у чем од народа делио се није, не само у весељу и пријатним забавама да је тражио да буде, но је радо све теготе и труде са народом својим и са својим парохијанима

делио и подносио, блажећи их у невољи, а тешећи у тузи.

Презирао је светско и сујетно разметање, одбацивао је све што носи на себи туђинштину и трули блесак; у своме народу, а највише у својој кући, подизао је и ширио понос српски и све оно, што нас пред сваким и свима као праве грађане подичити мора. Шта више у самој речи и опхођењу са људима био је особит, јер свака му је реч особита била.

За њега, који је осим обичних школа, које за наше свећенство у овим крајевима постоје, још две године на вишим школама у Будапешти био, и себе у науци усавршио, може се слободно казати, да је тако био чист и остао у слогу и изразу, као да никад није са огњишта свога родног у свет се мицао, а то све у тој намери, да кад коме говори, и кад кога учи, да би га тај и разумео и потпуно схватио, па и сам његов говор и његове речи себи присвојио; с тога нико никад од њега у говору стране речи чуо није, до ли онде само, где је крајње нужно било и где се није могао другаче изразити; а ово све за то, да сачува свој мили језик матерњи и да научи своје људе лепо и слатко својим милим мајчиним језиком беседити, те с тога је и школу у месту, и школску децу увек својски надгледао и о њима се бринуо.

Једна од највећих врлина ово му је била, и ко је с њим ма кад и ма о којој ствари или предмету разговарао се, приметио је, како он лепо говори и како српски чисто мисли своје исказује; не смем баш са свим тврдити ал држим, да по начину његовог говора, морао је по готову све наше народне песме на памет знати; а и сва дела Вукова знао је и разумевао до ситница, јер милина га је било слушати у народном изразу о нашим обичним стварима говорити и поучавати.

Као учитељ међу својим људима особито се одликовао тиме, што је учио људе, какви треба да су на дому, и како ваља да знају употребити време. Он је учио њих како треба све у времену да бива и да се посвршава. О овом предмету учити наш народ, држао је он да је најпреча потреба; често им је и тако рећи сваки пут, кад би се са старешинама куће и породице састојао, говорио и саветовао, шта то значи сваки дан у извесно време поранити, од какве је вредности у своје време рада и посла дати се, шта значи на време јести, на време одморити се, у време посао даље наставити и отпочети и у време што је предузето свршити и спремити.

Свим могућим начином и у речи и у слици, трудио се да покаже својим људима, како је то злата вредно знати и умети ценити сваки час и тренутак у времену.

Знао је он врло добро за сваког вредног и марљивог старешину и радена у свом селу, али знао је врло добро и за сваког небригу и оклевала, па је често ове упућивао и прстом показивао на оне прве, износећи овим оклевалима знатне последице оних раденика од њиховог рада, што презају и што су устаоци; — а исто би тако ове брижне радене често покретао, да не одбацују од себе горе и лење у послу, своје другове и пријатеље, него нека их уче и светују, и нек им покажу како се и шта се све да урадити, само кад се хоће, и да се од радена човека ништа није отело.

И ово је све он чинио за то, што је држао, да кад буду и сви вреднији и бољи парохијани с њим заједно упливисали на остале лењивце и трутове, е ће онда у целом селу и попина реч моћнија бити, и сваки попин савет наћи ће ослонца широм у сваком друштву, а с тим ће у селу и напредак поћи, а оскудице нестати, а

где оскудице нема, нема онда рђавих жеља, ни ружних речи, па ни злих дела; е па куд ћеш веће среће и већега добра и блага у обичном сеоском животу, него кад је сваки снабдевен с оним, што му је потребно, па задовољан, јер осма му је заповед божија највећа светиња, и пре ће смрти зажелети, него што би руке своје о туђе имање оскврнио.

Кад год је учио ма кога од својих верних, а он је своје речи примером потврдио, пружајући руку на овог или оног између својих парохијана, ког би у овом или оном предмету, у овој или у оној врлини као пример истаћи могао, али и увек би истом руком и на себе смео показати, јер је сав свој живот уложио у свему само да образ буде својим вернима.

Покојник је био свештенички син, а у кући његовог оца свака је врлина и свако добро дело мила станка себи тражило, па и нашло.

Све што је у оца — честитог поп Петра и матере му Митре у њиховој кући, као добро и ваљано било, то је он усвојио, то је он задржао, то је он и на даље продужио и чинио.

Поп-Љубомирова кућа у Кузмину била је права свећеничка кућа, онаква, каква треба и ваља да буде кућа, која је пример целом селу, и мора као таква бити.

Домаћица Христина и сва чељад у дому: пет кћери и један син, свако урешено и чисто, смерно и пристојно, у страху и врлини свакој однеговано, смишљено и спремно, да сваког ко би дошао лепо предусретне, и понашањем и услужношћу и мештане и странце да задовољи.

Излишног светског и раскалашног надметања није се у овој кући ни у чем могло опазити.

Све, чим је украшена била кућа и поједине одаје, било је једноставно и одмерено, намештај и прибор у колико доликује, а о разметању и сујетном блеску усијане и претеране маште ни трага, ни спомена.

И на трапези у часима закуска и у потреби свога зачевања, код обојих супруга а и деце њихове, опажала се у свему најлепша умереност, зачињена леним задовољством, што је заиста као пример могло послужити и целом селу а и целој околини, што и данас многи с похвалом спомињу и приповедају. Исто тако љупкост у пријему и ретко гостопримство, које је у овој кући међу свима члановима ове породице било, ценило се и цени се од сваког оног, који је и један пут макар прилике имао, бити и назвати се гостом у кући поп-Ацковој, (ово му је било обично име знано у околини) јер ко је ту кад провео или проводио, растати се није могао, а да захваљујући на дочеку не благосиља оне вредне и добре душе домаћице и кћери јој, које су се колико понудом, толико усрдношћу и пријатним искреним поступцима трудиле, да сваког, ко њиховом тати (овако су га његова деца звала) у кућу дође, задовоље и добродушно послуже.

Све пак оно, чим се ова кућа подичити могла и што је као средство за благостање ове куће ту било, било је таково, да нико боље, нико веће, нико уредније и удешеније није имао, него што је имао поп-Ацко и његова породица.

(Свршиће се.)

МУДРА НЕЗАВИСНОСТ ХРИШЋАНИНА У ГРАЂАНСКОМ ЖИВОТУ.

(Одломак из превода „Часови за побожна размишљавања“.)

(Свршетак.)

Хришћанин се мора у границама грађанског реда мицати да може сво-

ју узвишенију вољу и извести. Тешко дакле оном, који је морао услед зле

савести, роцског страха, таштине, просјачке гордости, глади и лењости робом туђе воље постати. Такав је приморан да лудости и грехе других на се узме и никад неће у стању бити да и он сласт победе ужива, коју добродетељ спрема.

Та у чем се и састоји узвишеност сваког хришћанина у грађанском свету, него у том, да може свакога љубити; сваког по својој вредности оцењивати, али и ни једног се самртног не бојати. Такав сме са ведрим челом да у очи својих непријатеља смело погледи; не страши се да и пред престо краљева а и пред сваки суд спокојно изиђе. Такав сме да моћноме човеку, који би накан био да му вољу за какво непристојно дело изазива, рекне: „Ја нећу!“ и моћник мора га само поштовати. Такав сме богаташу рећи: „Ја презирем твоје поклоне, јер ми моја савест више важи, него све твоје злато!“ и богати ће морати пред толиком добродетељи, ма и најсиромашнијег, умукнути. Реч се таковога мора уважити. Кад он изрекне: „*тако је!*“ мора то светије бити, него сва писмена и сви печати нечистих људи. Такав, — ма био и у одирцима — пролази са племенитим поносом крај мекушаца, који у свили и злату пред другима пузе. Такав ничију милост и не тражи, до ли божију. А никаквог другог господара и нема над собом, осим оног, који је над васионом господар. Смртнима служи са даровима, које му је Бог подарио, да и други њему у замену оно даду, што би он потребовао.

И за овом висином и независношћу дужност је сваког хришћанина да тежи, као што ни Исус Христос није зависио од самовоље и ћуди својих саплеменика. Он је ступио у живот из ниског сталежа; чињао све, што грађански закони заповедаху; давао цару што је царово, али свестан сво-

јих беспрекорних добродетељи не страшаше се ни од ког, па ма како да би тај силан био. Беше сиромах, бар по општим појмовима људи: сиромах. Не имађаше никаквих непокретности или извесних доходака, а много пута ни крова, где би главу своју склонити могао. Живљао са својим ученицима од оног, што му услед његових добротинства благодарна срца пружаху, или што ученици сами својим властитим рукама зарађиваху. Али и у таквој својој сиротињи остајаше велик и слободан. Никакве га обвезе не везиваху да ма што рекне ил учини, што се не би са његовим бољим назорима и светијим тежњама слагало. Беше он учитељ и избавитељ човечанства и испуњавао са вршењем таквог свог посланства високо божије одређење на земљи. Не грамзаше за земаљским частима и звањима, него оста независан и хћаше само част божију и да му се његове свете заповеди испуњавају, дочим он сам добродетељ и побожност нада све љубљао и поштоваше. А за то и не придаваше баш никакву вредност благовољењу људи па и не имађаше узрока да им се улагује или и себе самог по њиховим мислима управља.

Такав беше Исус. А такав треба и сваки да је, који жели да се његовим следбеником назове и да буде учесник у његовој узвишености. Хоћеш ли то да си т. ј. богат међу богатима; заповедник међу силнима; а све то без спољашњег достојанства и части; без хрпе злата, без опољашње силе најплеменитији у народу да си — а ти поради на том, да ти властита срећа у грађанском животу не зависи од благовољења и ћуди других људи. А то није ни тешко. Само буди *савестан, задовољан и скроман*.

Буди савестан. Чувај се, да ништа не учиниш, ради чега би, ма и пред најбољим пријатељима или и најгорим

непријатељима, кад би то сазнали, црвенити морао. Савест, која се ничег не страши, најтврђи је заклон против сваке тираније, а нико се опет лакше ни подјармити не може, него онај, који је свестан каквог злог дела. Лукав бити и причињавати се да си нешто више, него што си: можда би ти утледу што и допринело; али ако ти други потајне твоје грехове и не испишају, твоја ће савест прва бити, која ће те доцније ил раније, или и сами ошошаји околности божијом промисли изазвани, издати. Само онај што нема ни тајно да што себи пребацује, неће од туђих пребацивања стрепити и само такав не мора премишљати како ће благоволење других ма и недозвољеним угађањем подмитити. Посматрај све разнолике тежње, а особито оне, које би те најлакше навести могле, да и оно учиниш, што неби требало чинити, а које су те можда већ на што и натентале, што би тешко зажелио да и други то сазнаду. Угуши такве тежње у себи; а то ћеш учинити, ако престанеш да их подхрањујеш и све прилике избегавааш, које би их пробудити могле. Покушај боље да баш противно захтеву њином учиниш. И то је најодлучније средство, да се од свег плашења људског обезбедиш. А ко се не плаши од људи, тај се и са најсилнијим барабари. Јер многи силни у потаји страхује пред поштењем свога слуге, и слугина добродетељ чини, да срце, своје кривице свесно — ако и господарево — дрхће.

Буди задовољан. Човек веома мало потребује за храну свога тела и друге нужде. Али ако му је и до угађања своје грлу стало, па би хтео да њега засити: онда му неће ни чиставе хрпе злата довољне бити. И докоста, многи би се људи и са најмањим задовољили, кад се не би и на друге, само на себе, при трошку свом окрћали. И никад није наша потре-

битост, него лажљиви понос био, који нас је разметљивима чинио. Па с тога много трошимо, а други отуд немају ни најмању какву корист. А и ми сами немамо отуд већу какву корист, осим што можемо рећи, да нисмо иза других, који су нам равни, натраг заостајали. — Буди задовољан са малим, па ћеш довољно богат бити, да ти и за друге нешто претече. Јер богатим не чини богатство, па ни велики иметак, него залиха. Ком и милијони на расположењу стоје, може при свем том сиромаш бити, кад мора при свем толиком поседу да се у дугове увалује, да своје уображене потребе намири. И надничар може богат бити, кад мање троши, него што заслужује и кад са залихом од тог може и друге потпомагати, који можда нису у стању да што заслужи, или кад другима ону радост пружа, коју сам прегорети може. И ко на овај начин уме да до залихе и заштеде дође, тај је међу богатима богат па ма му доходци како мајушни били. И дочим богаташи можда под дуговима и бригама (јер немају онолико колико им је потребно) уздишу: он је весела срца и подељује још помоћ онима, који немају. Богаташи се налазе у сјајној невољи, а он једва видљиву — ал праву — срећу ужива. Они су принуђени, да би своје трошкове подмирили, јер такве већ њихова лудост и зла навика захтева, да и своју слободу и независност продаду; принуђени су да за милошћу великих теже или да пред својим зајмодавцима и пузе, као што су готови да и најслађе уживање напусте због неког наследства те по томе и на срамне и нечисте услове пристају. Али онај који је задовољан са мањим, него што су му то благослов божји и његова зарада донели: тај је независан; нема ни на чије мигове да се осврће и не мора се плашити, да ће се сукобити с киме, који ће оно,

што му је позајмио, натраг искати, или и неправду оном пребацивати, који му је могао што дати, ал није хтео. Такав само своју вредноћу, своју врлину и благослов божиј тражи.

Буди скроман. И ово је треће но и најпоузданије средство за независност хришћанина у грађанском животу. Многи су људи само за то робови много недостојнијих људи, него што су то они сами, што би хтели да господаре, па се сваком витковлуку у руке дају, да би с тим у свету до части дошли. И отуда долази, да је многи у опште презрен, а и сам о том не зна, дочим би се спољашње и са поштовањем предусретао. Буди скроман! У грађанском друштву не тражи никакво одличје, осим оно, које ти је услед способности и поштења у део пало. Научи се да добро познаш, како је ништаво благоволење великих, или и само поштовање народа, и како овде једно друго вара, па нећеш ни за један тренутак за величином гинути, којој се понека добродетељ жртвовати мора. — Та ти знаш, ти осећаш то, ти то и на другима опажаш, да онај отмени, који високе чинове на себи има и у части се налази, никако не ужива искрено високопоштовање људи, него и међу отменима и простима само онај, кога сви по његовим бесприкорним врлина-

ма и племенитом раду познају. Па тамо твоје честољубље управи; јер ако те буду у свету овакви назори руководили, ако ти хришћанска племенита узвишеност поносом постане: онда ће ти суд света равнодушан бити, јер ћеш знати за други суд и друго благоволење, за којим ти је више стало — за божиј суд и божије благоволење!

Па како бих и могао ја, о творче, о Боже мој, теби припадати, док бих од предрасуда и опачина људи зависио? А већ сам доста и за то бедан, што ме и моје страсти од тебе и моје вечне среће удаљују и са ропским ланцима на службу овог света сапутавашу. Оче мој и Боже мој! Та нисам достојан ни да се твојим дететом назовем! Веома сам се ретко и са савесношћу узвишавао; ретко бејаш по задовољности богат, а по скромности баш никад славан. Дух твога божанственог сина и не беше у мени. — О божиј душе мога оца; о душе Исуса Христа и свети душе, освети и мене, да одлучно и мушки могу срамне ланце раскинути, који ме још за све недостојности овога света, па и за моју несрећу прикована држе! Амин.

Александар Павловић,
парох самошки и преводилац Чокејевих
„Часова за побожна размишљања.“

Белешке.

(Споменик владици Никанору Грујићу.) 29. јула (10. августа) о. г. освећен је у Пакрацу споменик на гробу неумрлог митроносног песника *Никанора Грујића*. Споменик је од гранита, лепо израђен, а подигнут је на гробу владицином пред капелом на гробљу пакрачком. Тај прекрасни споменик дигао је из захвалности свом духовном оцу и добротвору садашњи изабра-

ни и заклети епископ пакрачки *Мирон Николић*. На споменику је с предње стране овај натпис: „Никанор Грујић, епископ пакрачки, рођен 1810., умро 1887. године. Вјечна му памјат.“ С друге су стране стихови из дела покојникова „Свети Сава“ и то:

„Гробља су била и биће светиња за људе,
Што право о свом животу и о смрти суде —
Из милог гробља устају народу године,
Што га у часу на славу предака опчине. —

Што више славних костију по гробови лежи,
Све даље од потомства им паучина бежи,
И над њих долази љубав од телесне већа,
А света је љубав што се и костију сећа.“

Приликом посвете тога споменика одслужен је у гробљанској капели годишњи парастос незаборављеном великану-песнику, при којем је чинодејствовао г. Митрофан Шевић, професор задарске богословије, са седам свештеника. Нека је слава и вечан спомен неумрлом владици Никанору! О животу и раду митроносног песника Срб-Милутина, блаженопокојног епископа Никанора Грујића, саопштен је у „Гласу Истине“ бр. 8. од године 1887. красан опис из пера нашег врсног сурадника Владимира Красића.

(Владичанска посета.) Епископ темишварски, преосвећени г. Ђорђе Бранковић, походи своју епархију. Обишао је већ многе општине, па је у свима лепо и свечано дочекиван, јер народ није давно видео свога владике, те се зажелио архипастирскога благослова и утехе. Владика Бранковић говорио је у свима општинама народу у цркви, поучавао га је и мећао му на срце цркву и школу српску. Желети је, да се и други архијереји наши у том обзиру угледају на г. епископа Бранковића, те да обилазе своје дијецезе. Њихова посета и савет њихов допринео би много, да народ што топлије пригрли своју православну веру, цркву и школу.

(Одликовани.) Српски краљевски намесници одликовали су митрополита *Михаила* и епископа *Јеронима* орденом св. Саве I. степена, а архимандрита *Нићифора Дукића* и професора велике школе *Јована Бошковића* орденом св. Саве II. степена. Још су одликовани многи Срби и странци, а међу њима и хрватски каноник и историк др. *Фрања Рачки* за његове заслуге на књижевном пољу.

(Педесетогодишњица српске Велике Школе у Београду) прослављена је свечано 4. (16) септембра о. г. Академски савет држао је тога дана свечану седницу, у којој је ректор велике школе Светомир Николајевић држао говор о 50-годишњем раду

тог највишег просветног завода у краљевини Србији. На светковини тој присуствовали су у великој школи: Њег. Вел. краљ Александар, митрополит Михаило, кр. намесник Белимарковић, министри и т. д. Свечаност је завршена ђачком песмом „Gaudeamus igitur“. У вече је приређена била бакљада краљу, министру просвете и ректору. Министар просвете нагласио је при отпоздраву на бакљади, да ће се побринути, да се реорганизује велика школа и подигне на ступањ свеучилишта, али да се за сад због краткоће времена и због много пречих ствари не може у том погледу скупштини поднети предлог. — У вече је био банкет, и тиме је тај јубилеј завршен.

(На свеучилишту у Загребу) полазило је предавања у прошлом летњем течају 368 слушалаца, и то 103 факултет богословски, 175 правнички и 67 философски; а 23 фармацевтички течај.

(Распис књижевних награда.) „Матица Српска“ расписује из фонда *Јована ил. Наке В. С. Миклушког*, за год. 1890. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1890.

2. Књига за народ о заражљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1890.

II. За саставке за „Летопис“:

1. Студија, монографија или расправа из српске историје.

2. Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа.

3. Студија или расправа из српске књижевности.

4. Земљописна или етнографска расправа, или путопис о српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор., према величини и вредности дела.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да метну на делима својима какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је споља на самом делу. Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити. Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори. Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад из штампе изађе, послати „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис“, као и награђене новеле и приповетке, штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталог новца „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно-научна и забавна дела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати награде из фонда Накиног и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде или која

су већ стигла, па се налазе на оцени, и то у течају године и пре главне скупштине, ако књижевно одељење и одбор пронађу, да припослани саставци заслужују награде.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 23. августа (4. септ.) 1889.

Нове књиге и листови.

Священная исторія ветхаго за вѣта, составленна по новой програмѣ для гимназій и прогимназій м. н. просвѣщенія и для другихъ среднихъ учебныхъ заведеній. Съ картою Палестины. Изданіе 4-ое исправленное. Сочиненіе законоучителя и протоіерея вознесенской церкви Василія Михайловскаго. С.-Петербургъ, типографія Е. А. Поздняковой, Мѣщанская ул., д. № 10. — 1889. — Стр. 109. — Цена 30 коп. — Ваља приметити, да је прота В. Михајловски написао врло много књига поучног и духовног садржаја.

Священная исторія Новаго За вѣта, составленная согласно съ гимназическою программой министерства народнаго просвѣщенія и для другихъ среднихъ учебныхъ заведеній, съ картинками и картою Палестаны, Аравіи и части Египта. Изданіе 4-ое, значительно исправленное и дополненное. Сочиненіе законоучителя и протоіерея вознесенской церкви Василія Михайловскаго. С.-Петербургъ, типографія Е. А. Поздняковой, Мѣщанская ул., д. № 10. — 1889. — Стр. 172. — Цена 35 коп.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не. — Рукописи шиљу се г. Сави Петровићу уреднику, а претплата штампарији А. Пајевића у Нови Сад.

Цена је листу: За Аустро-Угарску: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За Србију: на целу годину 5 дин.; на по год. 2½ дин. Из Србије претплату прима књижара В. Валожића у Београду.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

Власништво, издање и штампа А. ПАЈЕВИЋА, У НОВОМ САДУ.